

Sedanji čas

SEDANJI čas je čas akcije. Večja doslednost in revolucionarnost. Politiko, ki smo jo začrtali že zdavnaj, je treba uresničevati v življenju, v praksi. Za to gre.

Imamo dobre dokumente, resolucije, sklepe, le da jih doslej marsikje nismo speljali v akcijo. Sklenili smo, da se v družbi, kjer gradijo socializem, socialne razlike ne smejo večati. Pa so se. Sprejeli smo resolucijo o odgovornosti nosilcev družbenih funkcij, vendar neodgovornosti z njo nismo zmanjšali. Odločili smo se za gospodarsko reformo, a inflacijskega toka s tem nismo zadržali. Besede so se razhajale z dejanji. Ob tem so ljudje postajali malodušni, nekateri nezadovoljni, drugi celo naveličani. Vendar je v ljudeh ostajala potencialna revolucionarna sila, ki jo je bilo treba spodbuditi in sprostiti. To je storilo pismo predsednika ZKJ tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ.

Tudi v Sloveniji se stvari obračajo na bolje. »Prelomnico« pomeni 29. seja CK ZKS, ki je obračunala z dvojnostjo v slovenskem političnem vrhu. To je bil hkrati obračun z zametki pogledov in celo teženj, ki so odhajala vstran od revolucionarnih ciljev našega komunističnega gibanja.

Ko so na 31. seji CK ZKS pregledali, kako organizacije in članstvo ZKS uresničujejo sklepe 29. seje, so lahko ugotovili, da je bilanca ugodna. Revolucionarno razpoloženje delavskih in drugih množic se postopoma, a zanesljivo steka v zdrav družbeni tok. Tisto, kar marsikje leta in leta ni bilo mogoče premakniti z mrtve točke, se sedaj spreminja hitreje, z manj odpora. »Pri nas je po pismu vse drugače,« so mi dejali delavci v nekem šišenskem podjetju. »Vodilni nam raje prisluhnejo in tudi upoštevajo naše pripombe, predloge in kritiko. V preteklosti taka kritična in samokritična razprava ni bila mogoča...«

Ljudje pozdravljajo zahtevo po krepitvi moralne trdnosti Zveze komunistov. Čeprav se zavedajo, da živi večina komunistov pošteno, od dela svojih rok, terjajo, da grejo iz Zveze komunistov vsi tisti posamezniki, ki ne sodijo vanjo — moralni pokvarjenci, sebičneži, taki, ki se pehajo samo za lastne koristi in so jim interesi drugih malo mar. Prav je tudi, da poostriamo davčno nadzorstvo in da vgradimo v sistem takšne obrambne mehanizme, ki bodo onemogočali bogatenje mimo dela, s špekulacijami in krajam. Čeprav je jasno, da komisije za ugotavljanje izvora premoženja ne morejo delati čudežev, pa bi ljudje le radi, da bi kmalu prišle pred javnost s prvimi bilanci. Tudi naša, šišenska. Pri tem jim moramo pomagati vsi. Saj takih, ki so si nagrabili veliko premoženje, ni tako veliko. Vsi jih tudi poznamo. Treba jih je samo poklicati, naj povedo, od kod jim takšno bogastvo.

Kdor misli, da bo lahko še naprej živel v zavetju, se moti. Vsak, ki s samovoljo zavira razvoj samoupravljanja, ki slabo gospodari, ker neodgovorno razmetava družbena sredstva itd., bo prej ko slej prišel na prepričljive kritike. Nihče se ne bo mogel izogniti delavski kontroli, ki se čedalje bolj krepi. Če je kje danes še v zametkih, bo jutri že močna, nepogrešljiva sestavina samoupravljanja. Temeljne organizacije združenega dela niso nikakršna »politična modna muha«, temveč pogoj pravega samoupravljanja, speljanega od temeljnih enot do vrha — federacije. Z njimi ne bomo drobili gospodarskih potencialov, kakor nekateri mislijo, temveč jih bomo postavljali na nove, trdnije temelje. Temeljne organizacije združenega dela bodo omogočile novo, to je samoupravno integracijo.

V leto 1973 stopamo samozavestni, prepričani v zgodovinski pomen odločitev, ki jih pripravljamo. To bo leto, ko bomo dobili novo ustavo — človekovo, samoupravljalne ustavo. To bo leto naporov za stabilizacijo našega gospodarstva. V letu, v katerega smo pravkar zakoračili, bomo vgradili v sistem zapornice, ki bodo preprečevale razne moralne in druge deformacije. In ne nazadnje — to bo leto temeljite preobrazbe Zveze komunistov, ki mora bolj kot doslej koreniniti v svoji socialni, razredni, to je delavski bazi.

M. Vilhar: »Šiškarji« — metalizirana terakota

Prebrali smo za vas...

Preprečeno izdajstvo

Lani je izšlo pri Zavodu »BOREC« v Ljubljani delo našega občana Vilka Kolarja: »Lačni, toda pogumni«. V delu objavlja avtor spomine na vojno ujetništvo in taborišča v Nemčiji in Italiji do svojega odhoda v partizane. Z dovoljenjem avtorja objavljamo naslednji odlomek iz obsežne knjige, ki obširno opisuje vključevanje ujetih jugoslovanskih oficirjev v NOB.

NEKAJ DNI smo opazovali, kako so se nekateri naši oficirji zbirali okrog štaba, nekaj razpravljali, pisali in se pripravili.

»Kaj le kuhajo?« smo ugibali. »Spet bo nekaj novega,« so dejali drugi. Tretji pa so menili, da nas bodo morda selili.

Posvetovanje je trajalo nekaj dni. Polkovnika Barleta smo videli, da je večkrat šel v nemški štab. Po vsakem njegovem prihodu smo spet stikali glave in kovali načrte. Zelo smo bili radovedni, kaj bo.

Vsak večer smo nestrpno čakali na zbor in nato na skupni sestanek v baraki, ko smo brali pošto; toda novega ni bilo nič.

Nekega večera pa je polkovnik objavil, naj se zberemo v baraki, da nam bo sporočil nekaj pomembnega.

Hitro, menda še nikoli tako kot tisti večer, smo se zbrali v baraki. Vse je utihnilo, ko je komandant barake polkovnik Barle stopil na stol in začel nekako takole:

»Gospodje! Vojno smo izgubili, Jugoslavije ni več. Veliki nemški rajh je zasedel Slovenijo in jo delno priključil. Mi nimamo nobenega državljanstva, vendar so naši svojci ostali na ozemlju, kjer svobodno živijo in opravljajo svoje poklice. Da ne bi tu zapravljali naših sil in da bi šli čimprej domov, kjer nas čakajo svojci, naš štab predlaga, da pošljemo vodji velikega nemškega rajha Adolfu Hitlerju posebno peticijo, ki smo jo tu sestavili.«

In začel je brati peticijo, ki je bila napisana v imenu nas vseh.

V njej ugotavljamo, da Jugoslavije ni več. Nemško orožje je premagalo jugoslovansko vojsko, ki je podpisala kapitulacijo, in nemški rajh je zasedel del našega ozemlja. Priznavamo zasedbo in priključitev tega ozemlja, na katerem živijo naši svojci. Prosimo, da nas izpustijo iz ujetništva in obljublamo, da bomo zvesti pripadniki tretjega rajha.

Tako nekako, seveda bolj obširno in z donečimi frazami in hvalnicami sestavljena peticija je pomenila narodno izdajstvo, ki ga nismo mogli sprejeti.

Zavladal je popoln molk. Najprej se je oglasil Gregor, ki je zavpil: »Sramota, kaj takega poslati, to je narodno izdajstvo. Zavedajte se, da vojne še ni konec, in mi ne bomo nikoli priznali zasedbe naše domovine!«

To je sprožilo val besa; od vseh strani so padali klici:

»Dol z izdajalci!«

»Ne bomo priznali nacistične zasedbe!«

»To je konec naše svobode!«

»Ali vas ni sram?«

Nastal je splošen hrup in prerivanje.

Nekdo je zavpil: »Raztrgajte peticijo!« in velika večina je ponovila: »Raztrgajte! Tako! Dol s takim štabom!«

Osramočen in ves rdeč je komandant v splošnem kriku in viku hotel nekaj povedati, vendar ni prišel do besede. Raztrgal je peticijo, ker smo mu grozili, da ga bomo napadli. Hkrati je izjavil, da odstopa v svojem imenu in v imenu štaba.

Nekdo pa mu je zabrusil: »Saj vas nismo izvolili za komandanta, sami ste se polastili te funkcije!«

Strumno je odkorakal med klici: »Sramota!« »Fuj!«

Izvolili smo novega komandanta. Še pozno v noč smo se pogovarjali o tej sramoti. Marsikdo si je dal duška s krepkim izrazom na račun izdajalske peticije, ki je bila izraz egoizma in zavržene ljubezni do naroda in rodne grude.

Peščica tistih, ki so bili za sramotno peticijo, pa je začela govoriti, da se bodo Nemci maščevali in nam pokazali svojo moč, da nam bodo še bolj zmanjšali obroke hrane, da ne bomo smeli pisati domov itd.

Toda zavrnilo smo jih. Narodna zavest in domoljubje sta premagala egoistične izdajalske nakane posameznikov.

»Ljudje, ki simpatizirajo z nacizmom ali so nacistični privrženci, nas ne morejo voditi,« smo dejali.

Veselili smo se zmage, nismo pa takoj opazili, da so Nemci poostri budnost nad nami in da so njihovi vojaki kar naprej hodili okrog naše barake.

»Vse kaže, da so stvar nesli švabom na nos,« je nekaj dni po tem dogodku dejal Gregor. »Nekaj pripravljajo,« je še dostavil. Postali smo previdni, zlasti tisti, ki smo na Štajerskem delali proti Nemcem, proti Kulturbundu in proti njihovim propagandnim akcijam. Bili smo ponosni, da smo preprečili izdajstvo. Ne vem, kako bi nas gledali ljudje, če bi zvedeli, kaj smo podpisali in kakšno peticijo smo poslali Adolfu Hitlerju, najhujšemu sovražniku našega in drugih narodov sveta.